

Vantaan Mårtensbyn keskiaikaisen kylätontin täsmäinventointi 2011

Reija Hankosaari & Aasa Karimo

Sisällys

Arkisto- ja rekisteritiedot	3
Johdanto	4
Kohteen kuvaus	4
Historiallinen tausta	5
Menetelmät	6
<i>Valmisteluvaihe</i>	6
<i>Maastotyövaihe</i>	6
<i>Jälkityövaihe</i>	11
Tulokset	11
Lähteet ja kirjallisuus	11

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kunta: Vantaa

Laji: Kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: Asuinpaikat

Tyypin tarkenne: Kyläpaikat

Ajoitus: Historiallinen aika

Peruskartta: 2043 1

Tutkimuksen laatu: Inventointi

Tutkimuslaitos: Vantaan kaupunginmuseo

Kaivauksenjohtaja: Andreas Koivisto

Kenttätyöaika: 27.–28.4.2011

Rahoittaja: Vantaan kaupunginmuseo

Löydöt: KM 2011018: 1-30 (Vantaa Vantaanlaakso Mårtensby Lillas -kaivauskertomuksen löytöluettelossa)

Tutkimushistoria: Schultz, Hans-Peter 1996: Maastoinventointi, Museovirasto; Suhonen, V.-P. 2005: Maastoinventointi, Museovirasto

Alkuperäinen raportti: Museoviraston arkisto, liitteenä Vantaa Mårtensby (Martinkylä) Lillas -kaivauskertomuksessa

Johdanto

Mårtensbyn keskiaikaisen kylätontin täsmäinventointi suoritettiin 27.–28.4.2011 Vantaan kaupunginmuseon toimesta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kohteen muinaisjäännösten laajuutta ja luonnetta osana kesälle 2011 suunniteltujen arkeologisten kaivausten esivalmisteluja. Inventoinnin kustannuksista vastasi Vantaan kaupunginmuseo. Inventoinnin johtajana toimi arkeologi Andreas Koivisto. Mårtensbyn kylätontin inventointi ja tulevat kaivaukset ovat osa EU-projektia Padise- Vantaa The Middle Ages Bridge - PAVAMAB 2010–2012.

Kohteen kuvaus

Vantaan Mårtensbyn kylä sijaitsee Länsi-Vantaalla nykyisien Vantaanlaakson alueella, Vantaanjoen laaksossa Ylästöntien pohjois- ja eteläpuolella, Vantaanjoen länsirannalla. Kylä sijaitsee joelle viettävällä rinteellä, joka on nykyään kumpuilevaa peltomaisemaa, jossa peltojen keskelle jää kallioperustaisille harjujen huipuille metsäsaarekkeita. Lännessä kylää rajaa etelä-pohjois-suuntainen kallioharju, jonka rinteillä alueen talot nykyään sijaitsevat.

Mårtensbyn kylä on ollut hajakylä eli kylän tontit ovat sijainneet erillään toisistaan. Mårtensbyssä on 1600–1700-lukujen vaihteessa ollut viisi tilaa (Guss, Bulders, Smeds, Lillas, Nybacka), jotka ovat sijainneet kolmella erillisellä tonttimaalla. Lisäksi Mårtensbyn vanhassa osakylässä Kvarnbackassa on ollut kaksi tilaa yhdellä tonttimaalla. (Broterus 1699; Giöker 1725.) Nybackan ja Kvarnbackan tonttimaat ovat edelleen käytössä, ja niiden ympäristö on muuttunut voimakkaan maanmuokkauksen tuloksena (Suhonen 2005: 40–41). Kvarnbackan osakylä rajattiin vuonna 2011 inventoitavan alueen ulkopuolelle, sillä se sijaitsee kauempana pohjoisessa eikä sen tonttimaata ole yhtä hyvin säilynyt kuin Mårtensbyn tontit (Suhonen 2005: 40).

Vuoden 2011 inventointialue alue oli pääasiassa viljelyskäytössä olevaa peltomaata. Ainoastaan historialliset tonttimaat olivat osittain viljelyskäytön ulkopuolella: Lillaksen tontti sijaitsee metsittyneellä kallioisella kumpareella ja Smedsin ja Gussin (v.1725 myös Buldersin) tonttimaata osittain metsittyneellä ja ruoholla olevalla kumpareella. Lillas (kuva 1) on nykyisin täysin autioitunut. Myös Gussin, Smedsin ja Buldersin tonttimaata on nykyisin lähes täysin autioitunut lukuun ottamatta kevytrakenteista latoa tontin keskiosassa.

Lillaksen saareke, johon inventoinnin maastotyöt peltojen lisäksi pääasiassa keskittyivät, oli inventoinnin aikana vahvasti kasvillisuuden peittämä, mikä vaikeutti havainnointia. Tonttimaan itäreunalla voitiin kuitenkin selkeästi erottaa tasainen terassi, jonka länsipuolella maa kohosi jyrkästi osittain paljaana kalliona. Terassi vaikutti selvästi ihmisen muokkaamalta. Lisäksi tonttimaan lounaiskulmassa voitiin havaita suurista kivistä koostuva kehämäinen rakenne, jonka tarkempi dokumentointi ja tutkiminen päätettiin jättää kesän kaivausten yhteyteen. Muita selkeitä ihmisen muokkaamia alueita tontilta oli inventoinnin yhteydessä mahdotonta erottaa kasvillisuuden vuoksi.

Kuva 1: Lillaksen tontti lounaasta kuvattuna. Kuva Andreas Koivisto.

Historiallinen tausta

Vuonna 1351 virolaisen Padisen kaupungin luostarin munkit saivat kuningas Maunu Eerikinpojalta sekä Porvoon kirkon patronaattioikeuden että lohenkalastusoikeudet Helsinginjoen (myöhemmin Vantaanjoki) ala- ja ylävesiin (Kerkkonen 1965: 6). Vantaan ja Padisen kaupunkien PAVAMAB-yhteistyöprojektin tarkoituksena onkin ollut selvittää Padisen munkkien ja keskiajan Vantaan yhteyksiä sekä niihin liittyviä arkeologisia jäänteitä. Mårtensbyn keskiaikaisen kylätontin tutkimukset ovat osa tätä projektia.

Ensimmäinen maininta Mårtensbyn kylästä on vuodelta 1513 tallinnalaisen kauppiaan Helmich Ficken tilikirjoissa. Samasta paikasta löytyy vanhin maininta Kvarnbackasta vuodelta 1519 (Kerkkonen 1959: 111–112). Mårtensby oli osa Helsingin pitäjää, joka oli 1400-luvun loppuun mennessä sekä maallisesti että kirkollisesti itsenäistynyt (Kuisma 1990: 26). Vanhin kartta kylästä on Samuel Broteruksen kartta vuodelta 1699 (kartta 1), jossa Lillas sijaitsee kylän itäisellä tonttimaalla, Smeds ja Guss (Gussbacka) pohjoisella tonttimaalla ja Nybacka yhdessä toisen tilan kanssa (Bulders, joka mainitaan nimeltä vasta v.1725 Adam Giökerin kartalla, jolloin tila on siirtynyt Smedsin ja Gussin tontille) kylän läntisimmällä tontilla. Kvarnbackan kaksi taloa sijaitsevat Brotheruksen kartalla kylän pohjoispuolella omalla yhteisellä tontillaan. (Broterus 1699; Giöker 1725.)

Kartta 1: Märtenby (alempänä) ja Qvarnsbacka (ylempänä) Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartalla (Brotherus 1699).

Menetelmät

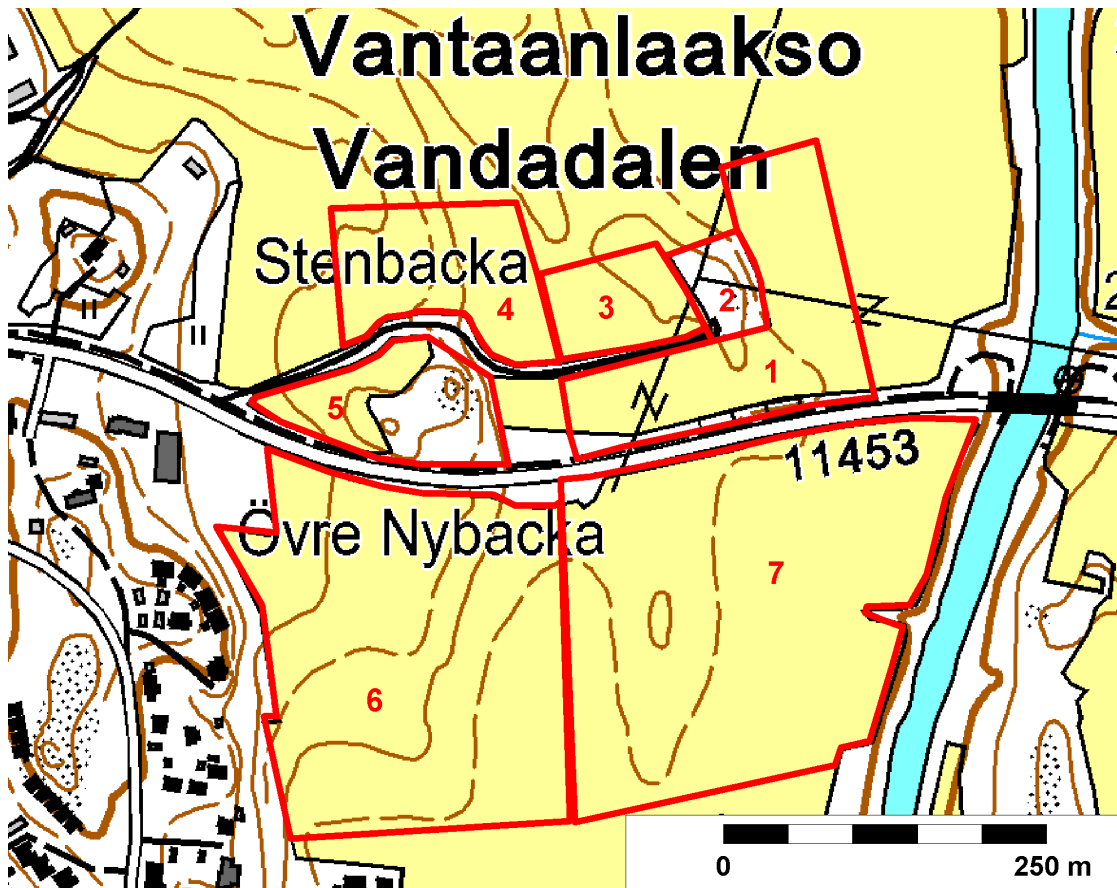
Valmisteluvaihe

Inventoinnin esivalmistelut suoritettiin kevättalvella vuonna 2011. Esivalmisteluissa HuK Tuuli Heinonen teki maaliskuussa 2011 arkistonselvityksen, jonka yhteydessä käytiin läpi kohteen aiempaa tutkimushistoriaa ja lähdemateriaalia sekä tutustuttiin historialliseen kartta-aineistoon.

Arkistotutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kylän asukkaiden ja tilojen sijaintia ja varallisuutta sekä suhteita Helsingin pitäjän kirkolliseen ja maalliseen hallintoon pääasiassa verokirjoihin ja historiallisiin karttoihin perehtymällä. Arkistolähteiden, nykytopografian ja ilmakuvien perusteella kohteesta pyrittiin valitsemaan potentiaalisimmat alueet maastossa suoritettavaa maastutkausta ja sitä valmistelemaa täsmäinventointia varten.

Maastotyövaihe

Inventoinnin maastotyövaihe suoritettiin kahden päivän aikana 27.–28.4.2011. Maastotöitä johti Andreas Koivisto, ja lisäksi mukana olivat apulaistutkijana Tuuli Heinonen ja harjoittelijoina Aasa Karimo ja Reija Hankosaari. Inventoitavat alueet valikoituivat arkistotutkimuksen ja ilmakuvauksen perusteella. Maastoinventointi toteutettiin jakamalla inventoitavat tonttimaat seitsemään alueeseen perustuen kohteen topografiaan: erilliset, ojien ja teiden rajaamat peltolohkot saivat omat nimensä ja Lillaksen metsittynyt tonttimaa oli oma kokonaisuutensa. Alueet saivat nimet Lillas S, Lillas, Mansikkapelto, Stenbacka, Skarpbacka, Övre Nybacka W ja Övre Nybacka E (kartta 2).

Kartta 2: Mårtensbyn kylätontin inventoinnissa tehty aluejako. Numeroidut inventointialueet: 1 - Lillas S; 2 - Lillas; 3 - Mansikkapelto; 4 - Stenbacka; 5 - Sarpbacka; 6 - Övre Nybacka W; 7 - Övre Nybacka N. Aluerajaukset A. Karimo ja R. Hankosaari.

Kylän autoituneita tonttimaita ympäröivät pellot pintapoimittiin intensiivisesti läpikävelemällä. Olosuhteet tähän olivat hyvät, sillä pellot olivat kynnettyjä joten niistä oli melko helppo havaita löytöjä. Alavimpien peltojen osalta kosteus häiritsi paikoitellen havainnointia, sillä kevään sulamisvedet olivat kerääntyneet etenkin maaperältään savisten peltojen alaville alueille.

Jokaisen inventointialueen löydöt talletettiin erikseen. Löytyneen materiaalin pohjalta tarkennettiin esivalmisteluissa valittuja maatumkausalueita. Talletetut löydöt puhdistettiin jälkitöiden yhteydessä ja ne on luettelointi Kansallismuseon historiallisiin kokoelmiin numeroille KM2011018:1-30¹. Pelloilla havaittuja metallilöytöjä ei talletettu ollenkaan, mutta niitä löytyi jokaiselta pintapoimitulta pellolta ja ne olivat pääasiassa nauvoja ja moderneja rautaesineen katkelmia. Myös runsaasti palanutta savea ja tiiltä sekä hieman luita ja kuonaa havaittiin pelloilla, mutta ei merkittävinä keskittyminä. Kumpaakaan materiaalia ei talletettu inventoinnin yhteydessä.

Inventoinnin aikana kohdetta dokumentoitiin digikuvaamalla. Kuvat on luettelointi Vantaan kaupunginmuseon Doris-tietokantaan numeroilla 1043:1-4².

Alueilta tehtiin seuraavat havainnot inventoinnin yhteydessä:

Lillas S (Inventointialue 1)

Lillas S -alue käsitti L:n muotoisen peltoalueen Lillaksen historiallisen tonttimaan itä- ja eteläpuolella. Alueen korkein kohta sijaisi sen läntisimmässä osassa, jossa Lillaksen tonttimaan

¹ Löytöluettelo on osa Vantaa Mårtensby (Martinkylä) Lillas 2011 -kaivauskertomuksen löytöluetteloa ja löytyy näin ollen sen liitteistä

² Kuvaluettelo on osa Vantaa Mårtensby (Martinkylä) Lillas 2011 -kaivauskertomuksen kuvaluetteloa ja löytyy näin ollen sen liitteistä

muodostava harjanne jatkui osittain pellolle. Harjanteen itäpuolella maa laski loivana rinteinä kohti Vantaanjokea. Alueen itäosa oli melko tasaista, alavaa peltoa. Alueen maaperä oli pääasiassa savea, jossa oli paikoin hiekkaisempia kohtia. Lillas S valittiin inventointikohteeksi, sillä sen korkeimmalta kohdalta oli ilmakuvissa³ havaittu tummia kohtia, joiden ajateltiin olevan potentiaalisia muinaisjäännöskohteita.

Pintapoiminnan tuloksena alueelta löytyi runsaasti eriaikaista materiaalia. Näistä talteen otettiin runsaasti fajanssia ja posliinia (molemmista siirtokuvakoristelua), punasavikeramiikkaa (3 palassa yksivärinen lyijylasite, 3 palassa boluskoristelua), astia- ja pullolasia, opaali- ja/tai luulasia, palanutta savea (ei talletettu), muutama pala piitä sekä liitupiipun varren kappaleita ja liitupiipun osittain rikkoutunut pesä (KM2011018:1–8). Liitupiipun pesässä erottuu suurehko leima, jossa vaakuna (?) kuvion alla pienessä suorakaiteessa erottuvat kirjaimet HF.

Pintapoiminnan yhteydessä alueelta ei havaittu merkkejä kiinteistä rakenteista, mutta koska paikka vaikutti muuten potentiaaliselta, valittiin sen läntisin osa yhdeksi maatutkausalueista.

Lillas (Inventointialue 2)

Lillaksen historiallinen tonttimaa kulki inventoinnissa nimellä Lillas. Tonttimaa oli todettu arkeologisesti potentiaalisiksi jo vuoden 2005 inventoinnissa (Suhonen 2005: 39). Havainto-olosuhteet tonttimaalla olivat runsaan aluskasvillisuuden vuoksi erittäin huonot, joten tonttimaan tarkempi tutkiminen jätettiin kesän kaivauksiin, jolloin aluetta on tarkoitus raivata. Näin ollen tonttimaalta ei myöskään talletettu löytöjä kevään inventoinnin yhteydessä.

Tonttimaa valittiin yhdeksi maatutkausalueista. Kasvillisuus vaikutti suuresti tutkalinjojen sijoitteluun, sillä ne jouduttiin sijoittamaan paikoille, joista maatutkan kanssa oli mahdollista kulkea. Käytännössä tämä tarkoitti tonttikumpareen korkeinta kohtaa sekä sen koillisosan loivaa rinnettä. Lisäksi tutkauksella haluttiin selvittää tonttimaan itäreunan terassin luonnetta.

Mansikkapelto (Inventointialue 3)

Lillaksen tonttimaan itäpuolella oleva alue sai nimen Mansikkapelto, sillä alueella oli kesannolla oleva mansikkaviljelmä. Tämä vaikutti alueen havaintomahdollisuuksiin, sillä toisin kuin ympäröivät pellot, alue ei ollut kynnetty vaan sillä sijaitsi koillis-lounas -suunaisia kesannolla olevia mansikkapenkkejä. Maanpinta alueella ei siis ollut yhtä rikki kuin kynnettyillä pelloilla.

Alue vaikutti potentiaaliselta inventointikohteelta, sillä se sijaitsi Lillaksen tonttimaan muodostavan harjanteen korkeimman osan länsireunalla. Mansikkapellon itäreuna oli melko tasainen, ja alue vietti länteen muodostaen loivan rinteän. Alueen maaperä oli savista ja siinä oli paikoin hiekkaisempia kohtia. Alueen läntisin eli alavin osa oli melko kostea.

Mansikkapellolta otettiin talteen niin ikään fajanssia ja posliinia, kaksi palaa punasavikeramiikkaa, pullo- ja tasolasia, pala opaali- tai luulasia, liitupiipun varren kappale, kuonaa sekä kvartssia (KM2011018:9–16).

Mansikkapelto valittiin yhdeksi maatutkausalueeksi, sillä se vaikutti topografialtaan potentiaaliselta kohteelta. Tutkalinjojen välimatkat alueella määräytyivät mansikkapenkien sijoittumisen mukaan niin että linjaväli oli suunnilleen kaksi metriä.

Stenbacka (Inventointialue 4)

Mansikkapellon itäpuolella sijaitseva peltolohko sai nimekseen Stenbacka. Stenbacka sijaitsi Lillaksen itäpuolelle jäävällä harjanteella. Stenbackan läntisin osa sijoittui harjanteen ylimpään

³ Inventoinnin esivalmistelussa hyödynnettyjä ilmakuvia on käytetty Vantaan kaupungin paikkatietopalvelu Vampatti:n kautta keväällä 2011. Palvelusta löytyivät tällöin vuosina 1998, 2001, 2004 ja 2007 otetut ortoilmakuvat.

osaan, josta pelto laskeutui melko jyrkästi itään kohti alueen ja Mansikkapellon erottavaa ojaa. Alueen maaperä oli savinen.

Stenbacka valittiin inventointialueeksi, sillä ilmakuvien (Vampatti XXX) perusteella sen itäisimmässä osassa oli anomalioita, joiden ajateltiin olevan potentiaalisia muinaisjäännöskohteita. Maastossa osoittautui kuitenkin, että anomaliat johtuvat todennäköisesti ainoastaan siitä, että kosteus kerääntyy rinteen alaosaan, joka inventointiajankohtana oli erittäin märkä.

Stenbackan alueelta löytyi posliinia ja fajanssia (sekä maalattua että siirtokuvakoristeista), punasavikeramiikkaa, liitupiipun pesän kappale ja pullo- ja astialasia (KM2011018:17–21). Punasaven joukossa oli yksi padanjalka sekä muutama pala boluskoristeista astiaa. Yksittäisistä löydöistä huolimatta alue ei vaikuttanut erityisen potentiaaliselta jatkotutkimuksien kannalta johtuen rinteen jyrkkyydestä ja alueen itäosan kosteudesta.

Skarpbacka (Inventointialue 5)

Skarpbackaksi nimetty inventointialue sijaitsi Stenbackan eteläpuolella samalla harjanteella sen kanssa. Harjanteen korkein, kalliainen kohta osui juuri Skarpbackaan. Alueen itäpuoli koostui kalliisesta metsäsaarekkeesta, ja läntinen puoli oli peltoa, jonka maaperä oli savista. Kasvillisuus häittäisi havainnointia metsäsaarekkeen alueella.

Skarpbackaa pidettiin potentiaalisena inventointialueena, sillä historiallisissa kartoissa se erottuu tyhjänä, viljelemättömänä alueena kylän peltojen keskellä. Tämän vuoksi pidettiin mahdollisena, että kyseessä saattaisi olla karttoja vanhempi tonttimaa.

Metsäsaarekkeen länsiosasta, läheltä pellon reunaa havaittiin inventoinnin yhteydessä kaksi kivijalallista rakennuksen pohjaa suurehkoine uuniraunioineen. Rakennukset ovat todennäköisesti melko nuoria, eikä niitä dokumentoitu tarkemmin inventoinnin yhteydessä, vaan ne päätettiin kartoittaa myöhemmin. Muita havaintoja kiinteistä rakenteista alueelta ei saatu. Luultavasti kartoilla havaittu alueen jääminen viljelykäytön ja rakentamisen ulkopuolelle johtuu pääasiassa sen kalliisuudesta eikä varhaisemmasta maankäytöstä. Skarpbackan alueelta ei talletettu löytöjä inventoinnin yhteydessä.

Övre Nybacka W ja E (Inventointialueet 6 [W] ja 7 [E])

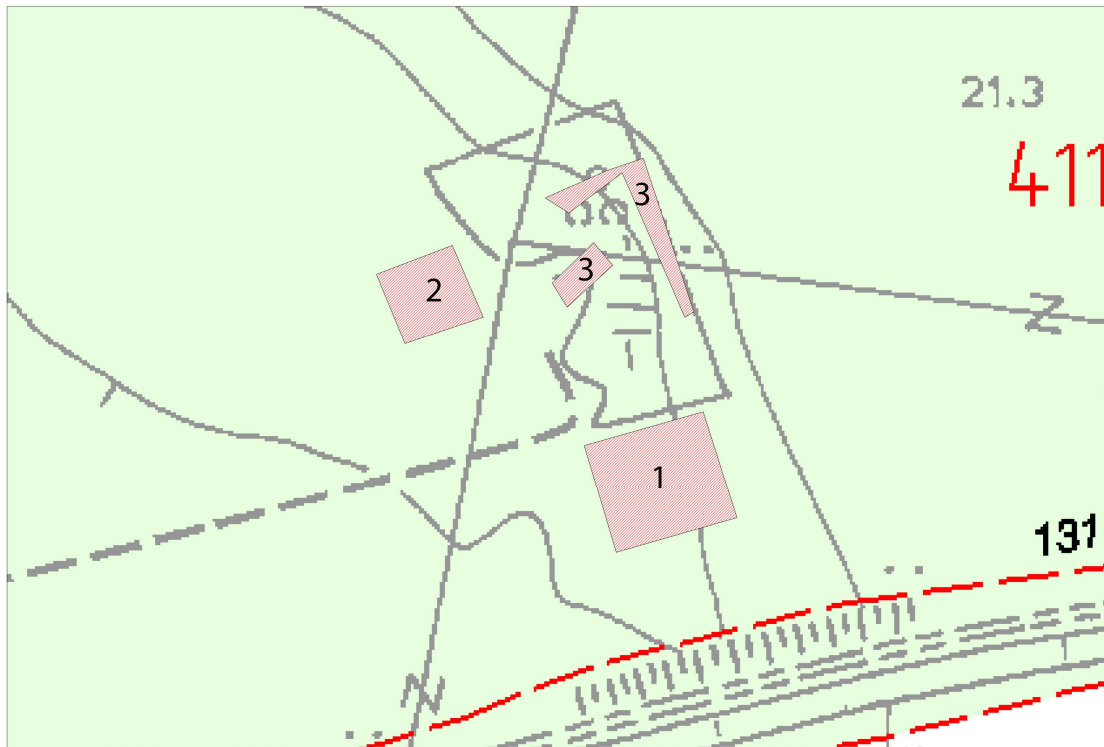
Övre Nybackan pellot sijaitsevat Ylästöntien eteläpuolella, Nybackan (nyk. Övre Nybacka) historiallisen tonttimaan itäpuolella. Tonttimaa sijaitsee etelä-pohjois-suuntaisen kallioharjanteen itäreunalla. Inventoinnissa pellot jaettiin kahteen lohkoon niitä erottavan ojan perusteella, läntiseen Övre Nybacka W:hen ja itäiseen Övre Nybacka E:hen. Itäisen pellon länsiosa muodostui hiekkaisesta harjanteesta, joka on jatkoa Lillaksen tonttimaan harjanteelle. Harjanne laski lännessä kohti ojaa ja idässä kohti Vantaanjokea, jonka reunaa pitkin kulkevaan kevyenliikenteenväylään pelto rajautui. Harjannetta lukuun ottamatta pellon maaperä oli savinen.

Läntinen pelto rajautui lännessä Övre Nybackan tonttimaahan, josta se laski melko loivasti kaakkoon. Pellon maaperä oli pääasiassa savea, mutta sillä oli paikoin myös hiekkaisempia alueita.

Övre Nybackan löydöt yhdistettiin luettelointivaiheessa (KM2011018:22–30). Alueilta otettiin inventoinnissa talteen runsaasti posliinia (yhdessä palassa siirtokuvakoristelua) ja fajanssia (paloissa sekä maalaus- että siirtokuvakoristelua). Keramiikan joukossa oli myös pala Westerwald-tyypin kivasavikeramiikkaa (KM 2011018:24) sekä kaksi selteripullon kappaletta. Lisäksi alueelta löytyi lyijylasitettua sekä boluskoristeltua punasavikeramiikkaa, liitupiipun varren ja pesän katkelmia, pullo- ja astialasia (mm. yksi viinilasin jalka) sekä piitä ja kvartsia.

Alueen hiekkaisien kohtien yhteydestä löytynyt runsas kvartsi voisi viitata mahdollisesti kivikautiseen asuinpaikkaan alueella. Selkeitä viitteitä kiinteistä muinaisjäännöksistä ei inventoinnin yhteydessä saatu. Löytöjen perusteella alue voisi olla kiinnostava jatkotutkimusten kannalta.

Toisena maastotyöpäivänä toteutettiin kohteen maatulkuutus, jonka suorittivat Leevi Koponen ja Terho Mäkinen Geo-Work Oy:sta. Luotaus tehtiin etukäteen sovitulla, potentiaalisimmilta vaikuttavilla tutkimuslinjoilla kolmella eri loholla. Linjoja oli yhteensä 38 kpl ja niiden yhteispituus oli 1 284 m.

1 : 1 000

Kartta 3: Mårtensbyn maatulkuutusalueet, kartan alaosassa Ylästöntie. Kartta ei ole mittakaavassa. Kartta A.Koivisto.

Maatulkuutusalueet dokumentoitiin inventointiryhmän toimesta takymetrillä. Mittaukset tehtiin Vantaan kaupungin Geodimeter 600 -sarjan takymetrillä. Asemoinnissa käytettiin Vantaan kaupungin Mittausosaston vuonna 2010 Ylästöntien laidalla kulkevalle pyörätielle tuomia tasokiintopisteitä numero 19182 ja 19183, joiden tiedot ovat seuraavat:

Tasokiintopiste n:o 19182 X= 86622.811 Y= 49184.662

Tasokiintopiste n:o 19183 X= 86628.878 Y= 49274.291

Tasokiintopisteet ovat koordinaattijärjestelmä VVJ:ssä, jota Vantaan kaupunki käyttää.

Lisäksi kevään 2011 mittausten yhteydessä luotiin kaksi uutta apupistettä takymetrin ja tunnettujen kiintopisteiden avulla. Parempien työkalujen puuttuessa pisteet merkattiin maastoon tussilla pieninä rasteina ja lisäksi keltaisella spraymaalilla. Pisteiden tiedot ovat seuraavat:

AP1 X= 86659.603 Y= 49048.114

AP2 X= 86569.773 Y= 48980.575

Koska Mårtensbyn korkeuskiintopisteitä ei onnistuttu paikantamaan kevään mittausten yhteydessä, jouduttiin mittauksille antamaan kuvitteellinen (suuntaa-antava) korkeus. Tämä tapahtui päättämällä tasokiintopisteelle n:o 19183 kuvitteellinen korkeus 22,50 mmpy⁴. Tämän jälkeen korkeus siirrettiin

⁴ Vaikka kiintopisteelle annettu korkeus on suuntaa-antava, se vastaa melko hyvin alueen korkeuksia, jotka vaihtelevat Mårtensbyn alueella noin välillä 20-30 mmpy.

vaaituskojeen avulla tasokiintopisteelle n:o 19182, ja näin saatuja korkeuksia käytettiin asemoinnin yhteydessä. Kiintopisteiden korkeuksiksi tulivat kevään mittauksen yhteydessä seuraavat korkeudet:

Tasokiintopiste n:o 19182 Z= 21.85

Tasokiintopiste n:o 19183 Z= 22.50

AP1 Z= 25.442

AP2 Z= 23.589

Korkeudet sidotaan myöhemmin Vantaan kaupungin korkeusjärjestelmään, kunhan paikalle saadaan tuotua korkeuskiintopiste.

Jälkityövaihe

Jälkityövaiheen aikana kohteen alueet nimettiin ja numeroitiin sekä sijoitettiin kartalle.

Pintapöimintälöydöt luetteloihin Kansallismuseon historiallisiin kokoelmiin numeroille KM 2011018: 1-30. Maatutkaluotausta varten takymetrillä mitattujen tutkimuslinjojen tiedot purettiin 3DWin-ohjelman kautta ja sijoitettiin kartalle MapInfo 8.5-ohjelmassa. Jälkitöissä käytiin läpi 9.6.2011 valmistunut Geo-Work Oy:n maatutkaluotausraportti. Sen ja inventointitulosten sekä muiden esivalmistelujen perusteella päätettiin kesän 2011 kaivauksissa tutkittavat alueet. Jälkitöiden yhteydessä kootun inventointiraportin laatimisesta vastasivat Aasa Karimo ja Reija Hankosaari Andreas Koiviston ja Tuuli Heinosen ohjauksessa. Koivisto ja Heinonen ovat myöhemmin täydentäneet raporttia mm. lopullisen löytöluettelon valmistuttua.

Tulokset

Vantaan Mårtensbyn keskiaikaisen kylätontin täsmäinventointi ja maatutkaus keväällä 2011 vahvistivat entisestään käsitystä kohteen arkeologisesta potentiaalista. Vaikka inventoinnin yhteydessä ei havaittu uusia kiinteitä muinaisjäännöksiä, voitiin kuitenkin todeta, että sellaisten säilymiseen myöhemmästä maankäytöstä huolimatta oli kohteella hyvät mahdollisuudet. Myös peltojen runsas löytöaineisto antoi viitteitä intensiivisestä toiminnasta alueella historiallisella ajalla. Inventoinnin keskeisin tavoite oli rajata potentiaalisia alueita maatutkausta ja kesän kaivauksia varten, ja tavoite täyttyi inventoinnin yhteydessä hyvin. Inventoinnin tulosten pohjalta on mahdollista rajata kylätontin arkeologisessa mielessä mielenkiintoisimmat ja hedelmällisimmät alueet tarkempaa kaivaustutkimusta varten.

Lähteet ja kirjallisuus

Arkistolähteet

Broterus, Samuel 1699: Carta Uppa Mårtensby aff Bårge Lähn och Hellsingh sochn afmät anno 1699. KA MHA B11a 4/1-2.

Göker, Adam 1724: Concept Charta öfwer Mårtensby och Quarnbacka i Helsing Sockn. KA MMA Helsinki Ibe* 35/--35.

Suhonen, V.-P. 2005: Vantaan keskiaikaisten kylätonttien inventointi vuonna 2005, Museovirasto/RHO

Kirjallisuus

Kerkkonen, Gunvor 1959: Bondesegel på finska viken. Kustbors handel och sjöfart under medeltid och äldsta Wasatid. *Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland* 369. Porvoo.

Kerkkonen, Gunvor 1965: Helsingin pitäjän keskiaika. *Helsingin pitäjä* 1. Porvoo. (Julkaistu alunperin ruotsiksi vuonna 1963).

Kuisma, M. 1990: Helsingin pitäjän historia II. Vanhan Helsingin synnystä isoonvihaan 1550–1713. Gummerus. Jyväskylä 1990.